

Infosheet uitkomsten vragenlijst vroegsignalering leefstijl en zwangerschap

Leefstijlthema ROKEN

Hoe adviseren verloskundigen (aanstaande) ouders over gezonde voeding, stoppen met roken en het gebruik van alcohol? Wat gaat er goed en wat kan beter? In een online vragenlijst gaven 335 verloskundigen antwoord op deze en andere vragen over het bespreken van een gezonde leefstijl. De antwoorden geven inzicht in wat verloskundigen al doen om de leefstijl te bespreken en wat zij nog nodig hebben om hun aanpak te versterken. De uitkomsten gebruikt de projectgroep als basis voor de (door)ontwikkeling van (nieuwe) materialen. Deze materialen kunnen verloskundigen ondersteunen in hun gesprekken over leefstijl. Daarnaast wordt onderzocht hoe bestaand materiaal beter geïmplementeerd kan worden. De projectgroep is een samenwerking tussen de KNOV, het Voedingscentrum en het Trimbos-instituut.

Ieder kind heeft het recht om op te groeien in een rookvrije omgeving. Dat is het uitgangspunt van de Taskforce Rookvrije Start: een samenwerkingsverband van professionals uit de geboortezorg en jeugdzorg. Ook de KNOV is vertegenwoordigd in de Taskforce. De KNOV ondersteunt verloskundigen om rokende zwangere vrouwen en hun partners te motiveren om te stoppen met roken en hen hierbij te begeleiden.

Hoe vaak en wanneer bespreken verloskundigen het rookgedrag?

Bijna alle verloskundigen zijn het eens met de stelling dat het belangrijk is om het rookgedrag te bespreken. Zij bespreken het vaak al tijdens de eerste intake:

- **98%** vindt het belangrijk om het rookgedrag te bespreken tijdens de consulten
- **99%** bespreekt bijna altijd het rookgedrag tijdens een eerste consult (intake)

Als tijdens de intake blijkt dat iemand niet rookt en niet heeft gerookt, wordt het verder niet meer besproken, zo geven verloskundigen aan in de toelichting. Als in de intake naar voren

komt dat er wel wordt gerookt, dan komt het absoluut meermaals terug. Ook bij gestopte rokers wordt er vaak nog op teruggekomen, zeker als ze tijdens of vlak voor het eerste trimester (bijvoorbeeld korter dan één jaar geleden) pas gestopt zijn:

- **18%** komt tijdens volgende consulten **altijd** terug op het rookgedrag
- **49%** bespreekt het rookgedrag **meestal** nog eens tijdens latere consulten
- **33%** bespreekt het **soms** tijdens latere consulten

“Als cliënten roken, komen we er standaard een aantal keer op terug. En als er een traject is gestart naar een stopdatum toe of vanaf een stopdatum, wordt dit in het dossier en of persoonlijk overgedragen aan de collega's die haar later terug gaan zien.”

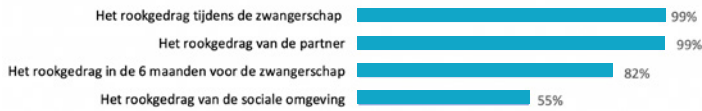
Voelen verloskundigen zich zeker om het rookgedrag te bespreken?

Ja, het overgrote deel van de verloskundigen geeft bij deze vraag aan geen moeite te hebben met het bespreken van het rookgedrag:

- **90%** voelt zich zeker om het gesprek over het rookgedrag te voeren
- **8%** voelt zich niet zeker, niet onzeker
- **2%** voelt zich onzeker tot zeer onzeker

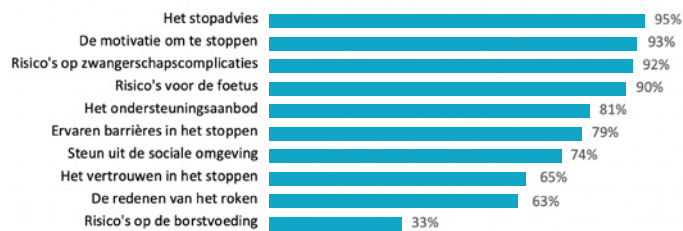
Hoe bespreken verloskundigen het rookgedrag?

Om het rookgedrag in kaart te brengen, vragen bijna alle verloskundigen naar het rookgedrag van de cliënt tijdens de zwangerschap en het rookgedrag van de partner. Het rookgedrag van de sociale omgeving wordt minder vaak in kaart gebracht.

Welke onderwerpen komen aan bod?

Bijna alle verloskundigen geven het stopadvies. Hierbij gaan zij ook vaak in op de motivatie van de cliënt om te willen stoppen met roken. Veel verloskundigen besteden ook aandacht aan de risico's die verbonden zijn aan het rookgedrag. Zij hebben het dan vooral over de risico's op zwangerschapscomplicaties en een verstoorde ontwikkeling van de foetus. Er wordt veel minder aandacht besteed aan de risico's van het rookgedrag op de borstvoeding.

Zijn er nog knelpunten om het rookgedrag te bespreken?

De helft van de respondenten ervaart geen knelpunten in het bespreken van het rookgedrag. Als er knelpunten worden ervaren, dan geven verloskundigen aan dat zij moeite hebben om de cliënt te motiveren tot stoppen met roken (31%); of zij hebben te weinig tijd om het ter sprake te kunnen brengen (22%).

“Sommige zwangeren (en/of partners) worden ronduit agressief of boos als je het onderwerp ‘stoppen met roken’ ter sprake brengt. Als er geen intrinsieke motivatie is om te stoppen met roken, is het heel lastig.”

Zijn verloskundigen bekend met het project ‘Rookvrije Start’?

De meeste verloskundigen zijn bekend met het project ‘Rookvrije Start’. Het merendeel heeft de V-MIS training (Minimale Interventiestrategie Stoppen met roken voor de Verloskundigenpraktijk) gevolgd (67,7%). Veel verloskundigen maken gebruik van de materialen van de Rookvrije Start, zoals folders en bureaukaarten (42,3%). Van de ondervraagden is 9% ambassadeur van de Rookvrije Start.

Welk voorlichtings- of ondersteunend materiaal mist er nog?

Dit was een optionele vraag waar 70 respondenten op antwoordden. Daarvan zei 29% geen behoefte te hebben aan extra ondersteuning om het rookgedrag te bespreken, maar er kwamen ook een hoop concrete suggesties binnen.

- Wachtkamerfilmpje
- Cliëntenkaart met de risico's
- E-learning
- Kaart met pictogrammen en de gevolgen die je niet meteen ziet
- Folder
- App
- Website
- Laagdrempelig voorlichtingsmateriaal voor de einddoelgroep
- Rookvrije start in een factsheetvorm

Hoe gaan we verder?

De projectgroep Vroegsignalering Leefstijl en Zwangerschap gebruikt deze resultaten voor:

- een betere implementatie van bestaand materiaal, zie bijvoorbeeld [de toolbox Roken en Zwangerschap van de KNOV](#);
- de ontwikkeling van nieuw materiaal, zoals foldermateriaal voor zwangere vrouwen en hun partners of de doorontwikkeling van bestaande materialen.

In de eerste helft van 2021 wordt nieuw materiaal voor de leefstijlthema's ontwikkeld en wordt bestaand materiaal waar nodig aangepast. In 2021 wordt er in vier regio's een pilot uitgevoerd. Verloskundigenpraktijken in deze regio's vormen een testomgeving voor het materiaal en voor een training die nog ontwikkeld wordt. Tot slot volgt een rapportage met aanbevelingen voor verdere implementatie en mogelijkheden voor doorontwikkeling.

Wil je meer weten over deze verkenning of over het project Vroegsignalering Leefstijl en Zwangerschap?

Neem dan contact met ons op:

Angelique Anderson, Projectmanager Vroegsignalering Leefstijl en Zwangerschap KNOV
aanderson@knov.nl